

za narodne vrednote moramo kar moč dvigniti, pa najsi bo to v pogledu na naš jezik in njegovo čistočo, bodisi glede naših narodnih ostalin, izrazitosti in posebnosti, ki jih moramo čuvati in negovati kot svoj najdražji zaklad. Tu pa ne smemo prav nič več čakati, temveč moramo takoj pričeti z narodnoobrambnim delom po obstoječih naših narodnih društvih in stopiti v žive stike z osrednjimi našimi narodnoobrambnimi odbori, ki so že ves čas v pripravljenosti, da prično svoje delo kar najbolj na široko. Tako se bomo izognili na eni strani brezplodnemu rušenju obstoječega ter na drugi nemožočemu ustvarjanju nečesa novega. Vse društveno življenje pri nas je postavljeno na temelje sicer različnih svetoznih misli, vendar pa na enotno zdravo naziranje, da se mora naš slovenski narod v Jugoslaviji in ves slovenski živelj, kjerkoli biva, narodno in kulturno okrepiti iz našega središča ter tako čvrsto kljubovati vsem viharjem časa vse do boljših, srečnejših usod, ki si jih moramo iti predvsem sami iskat.

Če bomo tako vsi kot en mož stali na straži našega naroda, bomo samo pokazali svojo kulturno narodno zrelost in kulturno zrelemu ter narodno zavednemu narodu se ni treba bati bodočnosti. Tako bomo postali tudi najboljši služabniki tiste odrešilne narodne etike, ki je v svojem bistvu tudi krščanska etika in ki bo vprav po tistem trpljenju in pripravljenosti malih narodov — kot najboljših duhovnih nosilcev kulture — postala vsesplošna last sodobnega človeštva.

Prof. Ema Deisinger

Psiha slovenskega naroda

2. Gorenjci

(Nadaljevanje.)

Vodeči geografski prirodni element Gorenjske so Alpe in njihovi predeli. Svojevrsten pokrajinski obraz izkazuje Gorenjska. Ozemlje nosi na svojih gričih, brdih in holmih skromne vasice z belimi cerkvicami, ki krase tudi nižinska naselja, ravan se zožuje v polja, njive in pašnike, v vsej prelesti alpske lepote pa bleste sedmera Triglavska jezera, Bohinjsko in Blejsko jezero. Vsak kotic Gorenjske je lepota zase, zrak je hladen, svež in čist, da ga žejno vpijajo pljuča mestnih letoviščarjev in hribolazcev. Priroda sama je dala osnovo za utemeljitev pokrajinske in etnografske posebnosti. Gorenjci v tem predelu so ostali žilavi in trdoživi skozi vse pretrese in se ohranili zavoljo svoje žive življenjske volje.

Gorenjski kmet,¹ ki mu je skozi stoletja zgodovinska usoda socialne podrejenosti natakala zvrhano mero gorja, da je bolj životaril iz veka v vek ko živel, je izreden primer življenjske volje in poğuma.

Najsi so mu zunanje okoliščine v zgodovinskem razvoju bile sovražne, vendar se je častno boril na svojem mestu, pokorno obdelujoč orno zemljo svojim fevdalnim plemiškim gospodom.²

¹ O inteligenci bom razpravljala skupno v posebnem poglavju.

² Več v zgodovinskem oziru glej: Dr. J. Gruden, Zgodovina slovenskega naroda; Jos. Mal, Zgodovina slov. naroda; Milko Kos, Zgodovina Slovencev, in druge naše zgodovinske knjige.

V trdem življenjskem boju gorenjskega kmeta najdemo veliko življenjsko silo, ki jo napaja podtalna struga religioznosti; ona je bila zanj najuspešnejše življenjsko sredstvo in vrelec njegovih duhovno-vitalnih energij, kvas za njegovo zaupanje vase in moč v trdih pogojih za obstoj. Versko območje je v ljudstvu izoblikovalo tudi optimistično življenjsko filozofijo, ki jo ljudstvo izraža s preprostim stavkom: »Bo že kako!«

Gorska in hribovita lega z ostrim alpskim podnebjem nam prikazuje, da tu ni prostora za kakega lahkega, vrtinčastejšega in lenega človeka. Diktat trdega boja za obstanek zahteva le grčavega, bistrega in delavnega človeka. Po svojem značaju so Gorenjci hrapavi, trdi in robati, a pod hrupavo skorjo se skriva dobro srce. Tudi v besedi je Gorenjec sicer oster, zbadljiv, zasmehljiv in zafrkljiv, a prav zaradi tega je njegova domača govorica slikovita in plastična. Spoštljiva zna biti njegova beseda, a tudi krepka in udarna, kadar velja kaj zasoliti mestni gospodi. Gorenjski kmet in kmetica razpolagata z nenavadno izrazno silo. Krepki so njihovi ljudski izreki, iveri in pregovori. Beseda gorenjskega kmeta in kmetice ne izraža le misli, ki jo hočeta z besedo povedati, ona daje tudi vnanjo podobo misli (besedna plastika), v kateri sta našla misel in srce svoje izrazilo. Od tod tudi rečenica, da Gorenjci nosijo na jeziku svojo dušo. Beseda Gorenjca je iztrgana tako rekoč iz njegovih čutov in ima svojo posebno barvitost, ki je tipična za ta del Slovencev alpskega ozemlja. V besedah Gorenjci niso preveč estetsko izbirčni, ampak podajajo z njimi življenje brez olepšav tako, kakršno je ter pogodijo stvar pri strženu.

Gorenjci niso sanjarsko ljudstvo, njihov odnos do življenja je realen, kajti delo je vključeno v kontekst njihovega življenja, iz njega rastejo in se socialno dvigajo. Podjetni in iznajdljivi so, z veliko odprano silo si grade nove življenjske pogoje in se prilagajajo duhu časa, globoko in bistro žive v tem gospodarskem boju za obstanek; zato se njihov pogled obrača stran od iluzij k stvarnosti, k strogi življenjski realnosti. Iz notranje težnje po neodvisnosti vznikla gospodarski napredek gorenjskih krajev. (Dalje.)

Pridobitve iz šolskega in prosvetnega dela

Vinko Brumen

Jugoslovansko profesorsko združenje je imelo svoj kongres v začetku julija v Sarajevu. V novem odboru ni nobenega hrvatskega, ne slovenskega profesorja. Hrvatje so ustanovili posebno hrvatsko profesorsko društvo. (»Slovenec«, 12. julija 1939.) A Slovenci?

Združenje učiteljev meščanskih šol je v začetku julija zborovalo v Nišu. Predsednik kongresa je med ostalim govoril »o pomenu meščanskih šol za naš gospodarski in narodni preporod. Podčrtal je glavne naloge meščanske šole, da se usposobi meščansko-šolska mladina za svetovno gospodarsko tekmo in si v tej borbi pridobi naš narod boljše mesto, ki bo odgovarjalo vsem možnostim na-